

سید بن طاووس متوفی 664 هجری

رضی الدین ابوالقاسم علی بن موسی بن جعفر، مشهور به (سید بن طاووس) ...

ولادت:

رضی الدین ابوالقاسم علی بن موسی بن جعفر، مشهور به (سید بن طاووس) در سال 589 هجری قمری در شهر حله دیده به جهان گشود، مادر وی دختر فقیه مشهور (شیخ ورام بن ابی فراس) مؤلف کتاب معروف (مجموعه ورام) است و مادر پدرش دختر شیخ طوسی پیشوای مجتهدین شیعه بوده است، او خود بارها در آثارش به این دو نسب اشاره کرده است.

خاندان:

(آل طاووس) خاندانی با سابقه و علمی، از شیعیان امامی و سادات علوی بودند، و دارای پایگاه علمی و سیاسی، که قرن هفتم هجری در عراق می زیستند. این دودمان بزرگ از طرف پدری به امام حسن مجتبی (علیه السلام) و از جانب مادری به امام سجاد (علیه السلام) منتسب بودند و از این جهت به سادات حسنی حسینی شهرت دارند.

تحصیلات و سفرهای علمی

این طاووس که از محضر اساتید حله استفاده کافی و لازم را برده بود برای استفاده از علمای دیگر شهرها عزم سفر نمود. او ابتدا به کاظمین رفت. پس از مدتی ازدواج نمود و ساکن بغداد شد. مدت 15 سال در شهر بغداد به تربیت شاگردان و تدریس علوم مختلف پرداخت. ورود سید به بغداد سال 625 هجری بوده است.

سید که تحت فشار دولت عباسی برای پذیرش پستهای حکومتی قرار گرفته بود از بغداد به حله، زادگاه خویش، مراجعت کرد. رضی الدین مدت سه سال نیز در جوار امام هشتم علیه السلام به سر برد. سپس به نجف و کربلا هجرت کرده و در هر کدام حدود 3 سال مقیم شد. در این زمان علاوه بر تربیت شاگردان و تدریس علوم مختلف، همت اصلی خویش را بر سیر و سلوک و کسب معنویات قرار داد.

در زمان اقامت در کربلا کتاب شریف «کشف المحجّة» را به عنوان وصیتی برای فرزندانش که در آن زمان کودک بودند نوشت. آخرین سفر ابن طاووس در سال 652 هجری به بغداد بود. وی در بغداد منصب نقابت را پذیرفت و تا پایان عمر خویش در همانجا سکنی گزید. زمانیکه مغولها به بغداد حمله کرده و آن را اشغال نمودند، سید نیز در بغداد بود.

نقابت سادات

در دوران اقامت ابن طاووس در بغداد از سوی خلیفه عباسی، المستنصر، پیشنهادهایی مانند وزارت، سفارت و... به او شد؛ اما سید هیچیک را نپذیرفت و استدلالش برای خلیفه چنین بود که: «اگر من طبق مصلحت شما عمل کنم رابطه خویش را با خداوند قطع می نمایم و اگر طبق اوامر الهی و عدل و انصاف حرکت کنم خاندان تو و بقیه وزرا و سفرا و فرماندهان تو آن را تحمل نخواهند کرد و چنین خواهند گفت که علی بن طاووس با این رویه می خواهد بگوید اگر حکومت به ما برسد اینچنین عمل می کنیم و این روشی است بر خلاف سیره حکمرانان قبل از تو و مردود دانستن حکومتهای آنهاست.»

سید در سال 661 هجری نقابت علویان را پذیرفت. نقیب بزرگترین شخصیت علمی و دینی سادات بود که کلیه امور مربوط به سادات را عهده دار می شد. این وظایف شامل قضاوت مشاجرات، رسیدگی به مساکین و مستمندان، سرپرستی ایتام و... می شد.

البته ایشان تأکید دارد که تنها بخاطر حفظ جان دوستان و شیعیانی که در معرض قتل و غارت مغول قرار داشتند این منصب را پذیرفته است.

وفات:

سید بن طاووس این بزرگ شخصیت عالم تشیع و ستاره فروزان آسمان علم و فضیلت و تقوا در روز دوشنبه پنجم ماه ذی قعدة سال 664 هجری قمری در شهر بغداد دارفانی را وداع گفت و به دیدار معبود خود شتافت.

گر چه گفته شده که جنازه او را بر حسب وصیت خودش به نجف بردند و در کنار حرم امیرالمؤمنین (علیه السلام) به خاک سپردند، اما اکنون در شهر حله آرامگاهی منسوب به اوست که زیارتگاه شیعیان است و به خاکش تبرک می جویند.

مقام علمی:

این طاووس در سلسله عالمان و محدثان و علمای بزرگ و مفاخر دانشمندان شیعه در قرن هفتم هجری است که از اعتبار والایی بر خوردار است. دلایل این اعتبار عموماً برآمده از دانش وی، تألیفات بسیار، تاریخ نگاری و روایت حدیثهای فراوان است. شهرت او بیشتر در نقل دعا و روایات اخلاقی و کلامی و پارسایی عملی اوست.

جالب توجه اینکه وی در علم فقه نیز دست داشت ولی در میان همه آثار بجا مانده از او فقط يك اثر فقهی دیده میشود. او خود می گوید: دیدم! اختلاف در فتاوی فقهاء بسیار است چندان که تشخیص درست و نادرست را دشوار می سازد از این رو صلاح دیدم لب فرو بندم و به اجتهاد و فتوای نپردازم.

محدث بزرگوار شیخ یوسف بحرانی از بعضی دانشمندان نقل میکند که: سید بن طاووس با همه تصنیفات و تألیفات که دارد

بواسطه پرهیزگاریش که از فتوی دادن و مخاطرات آن بیم داشته و احتیاط می نموده در علم فقه کتابی تألیف نکرده است. شخصیت اجتماعی:

سید ابن طاووس در بین علما و مردم زمان خویش از احترام خاصی برخوردار بود. او علاوه بر اینکه فقیهی نام آور بود ادیبی گرانقدر و شاعری توانا شمرده می شد، گرچه شهرت اصلی او در زهد و تقوی و عرفان اوست و اکثر تألیفات او در موضوع ادعیه و زیارات می باشد.

سید کتابخانه بزرگ و بی نظیری داشت که از جدش به ارث برده بود و او به گفته خودش تمام آن کتابها را مطالعه کرده یا درس گرفته بود.

گفتار بزرگان:

1 - علامه حلی در کتاب منهاج الصلاح می نویسد: السید السنند رضی الدین علی بن موسی بن طاووس، و کان اعبد من رأیناه من اهل زمانه. او عابدترین و پارساترین افراد زمانه خود بوده است.

2 - تفوشی در (نقد الرجال) می فرماید: حاله فی العبادة و الزهد اشهر من أن یدکر یعنی حالات روحی او از جهت عبادت و پرهیزگاری مشهورتر از آن است که نیاز به بیان داشته باشد.

3 - علامه مجلسی در بحار الانوار می گوید: الثقة الزاهد، جمال العارفين. یعنی پارسای معتمد و زینت عارفان.

4 - در کتاب از کلینی تا خمینی، در باره او آمده است: مصباح المتعبدین، ازهد الزاهدین، شبیه زین العابدین، یعنی سید رضی الدین صاحب زهد، ورع و تقوی، و در عبادت و تهجد چون جدش سجاد، طاووس سادات طاووس علی بن موسی بن جعفر (رحمة الله علیه) شخصیتی که جناب، علامه او را به بزرگی ستود و آرزوی کشف و کرامات او را مینمود.

تألیفات سید بن طاووس:

سید بن طاووس با استفاده از برنامه مرتب و منظمی که در زندگی برای خود تنظیم کرده بود، توفیق یافت که در طول زندگانی پر حادثه خود منشأ آثار بسیاری شود که مجموعاً بیش از پنجاه جلد کتاب می شود و همه نیز در ردیف بهترین کتب علمی و دینی شیعه است.

آثار متنوعی در کلام، رجال، اخلاق، حدیث و ادعیه از او جای مانده است. عناوین برخی از آنها عبارتند از:

1 - الاقبال در سه جلد و در زمینه اعمال ماههای سال و دعا و نیایش .

2 - جمال الاسبوع بکمال العمل المشروع، کتابی است در مورد اعمال مستحبی روزهای هفته مخصوصاً شب و روز جمعه.

3 - کشف المحجة لثمره المهجة، این کتاب وصیت نامه ای است که سید برای پسران خود نگاشته است.

4 - اللهوف علی قتلی الطفوف، از بهترین کتابهایی است که در مورد واقعه کربلا و اصحاب سید الشهداء (علیه السلام) نوشته شده است.

5 - الدروع الواقية، در اعمال مستحبی طول ماه.

6 - فتح الابواب، در آداب استخاره می باشد.

7 - امان الاخطار، در اعمال مستحبی و دعاها سفر و حضر است.

8 - سعد السعود.

9 - طوائف في معرفة مذهب الطوائف.

10 - المجتنی فی ادعية المجتبی .

11 - الملاحم والفتن .

12 - محاسبة النفس .

13 - مهج الدعوات ومنهج العبادات .

14 - اليقين باختصاص اميرالمؤمنين بامرأة المؤمنين .

15 - مفجد السبق.

16 - مصباح الشريعة می باشد.